

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra veřejného práva

Schengenský hraniční kodex

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Schengen Borders Code

VEDOUCÍ PRÁCE

prof. JUDr. Richard KRÁL, Ph.D., LL.M.

AUTOR PRÁCE

Ondřej POUL

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 15.3.2022

.....

Ondřej Poul

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval prof. JUDr. Richardu Královi, Ph.D., LL.M. za odborné vedení a cenné připomínky při psaní bakalářské práce.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je seznámení se s problematikou týkající se překračování hranic napříč Schengenským prostorem a dále s právními předpisy, které takovéto úkony upravují. Za zásadní legislativní akt, upravující překračování jak vnitřních, tak vnějších hranic Schengenského prostoru, lze považovat Nařízení 2016/399 Schengenský hraniční kodex. Práce taktéž teoretickým způsobem demonstruje hraniční kontroly osob na vnějších hranicích a jejich dělení podle statusu dotčené překračující osoby. Poslední kapitola bakalářské práce se zabývá aktuálním tématem, jež je pandemie a jejím vlivem na volný pohyb a fungování Schengenského prostoru, tedy znovuzavádění vnitřních hranic a jejich následné otevírání, zejména z pohledu toho, jaké následky to přivodilo samotnému Schengenu a jak Evropská unie reagovala.

Klíčová slova

Schengenský hraniční kodex* schengenské acquis* hraniční kontroly* vnější hranice* vnitřní hranice* překračování hranic* Schengenský prostor* pandemie* COVID-19

Annotation

The aim of this bachelor thesis is to present the issues related to border crossing across the Schengen area and the legal regulations governing such acts. Regulation 2016/399, called Schengen Borders Code, can be considered as a fundamental legislative act regulating the crossing of both internal and external borders of the Schengen area. The thesis also demonstrates in a theoretical way the border controls of persons at the external borders and their division according to the status of the crossing person concerned. The last chapter of the bachelor thesis deals with the current topic, which is the pandemic and its impact on the free movement and functioning of the Schengen area, that is the reintroduction of internal borders and their subsequent opening, especially in terms of what consequences this has brought to Schengen itself and how the European Union has reacted.

Key words

Schengen Borders Code* Schengen acquis* Border Controls* External Borders* Internal Borders* Crossing Borders* Schengen Area* pandemic* COVID-19

Obsah

Úvod.....	8
1. Historický exkurz Schengenského hraničního kodexu	10
1.1. Schengenská dohoda I.	10
1.2. Úmluva k provedení schengenské dohody	11
1.3. Amsterodamská smlouva ve vztahu k schengenskému acquis	12
1.4. Postupné zapojování států do schengenské spolupráce.....	13
2. Schengenský hraniční kodex (2016/399).....	18
2.1. Základní charakteristika Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 18	
2.2. Právní rámec	21
2.2.1. Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ve vztahu ke Schengenskému hraničnímu kodexu.....	22
2.3. Hranice prizmatem Schengenského hraničního kodexu	23
2.4. Vnitřní hranice Schengenu	24
2.5. Překračování vnitřních hranic.....	25
2.5.1. Dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic.....	28
2.6. Vnější hranice Schengenu	30
2.7. Překračování vnějších hranic.....	30
2.8. Hodnotící mechanismus.....	32
3. Procesní dopady Schengenského hraničního kodexu na práva osob	33
3.1. Procesní pravidla pro překračování hranic	33
3.1.1. Hraniční kontroly	33
4. Aplikace hmotněprávních pravidel v praxi.....	37
4.1. Hmotná pravidla pro překračování hranic.....	37
5. Problémy fungování Schengenského hraničního kodexu v období pandemie se zaměřením na Evropskou unii	41
5.1. Posílení ochrany vnějších hranic Schengenu	42
5.2. Evropský cestovní certifikát COVID-19	44

5.3. Znovuotevírání hranic členských států v období během a po pandemické situaci.....	46
5.4. Problematika fungování Schengenského hraničního kodexu za uplatňování opatření.....	47
Závěr	49
Seznam použité literatury	50

Úvod

Evropská unie vždy usilovala o prohloubení evropské integrace, která může být dosažena několika způsoby. Cílem evropské integrace je sblížení a spolupráce členských států. Jedním z hlavních atributů, jak tohoto cíle dosáhnout, je volný pohyb osob, který do roku 1985 byl aplikován pouze na společných hranicích určitých států, které se k tomuto plnění zavázaly. Důvodem pro vznik takové spolupráce mezi státy byly mimo jiné stávky dopravních přepravců, kteří byli nuceni čekat dlouhé kolony na hraničních přechodech. Abychom mohli řešit problematiku volného pohybu osob na úrovni Evropské unie, je třeba zmínit Amsterodamskou smlouvu, která část pravidel neboli schengenské *acquis*, zařadila do právních předpisů Evropské unie. Jako výsledek jednotlivých počínů vznikl Schengenský prostor, který se sebou nese více než jen volný pohyb osob a zboží, ale také nástroje k boji proti globálnímu terorismu či posilování spolupráce v trestních věcech mezi jednotlivými členskými státy Schengenu. Od této doby se do schengenské spolupráce zapojilo 26 států.

Osoba překračující vnější hranice Schengenského prostoru může mít dva různé statusy: je příslušníkem třetího státu nebo má státní příslušnost členského státu Evropské unie a stává se tak občanem Unie, díky čemuž získává určitá privilegia.¹ Za tyto privilegia lze považovat trvalý svobodný pohyb a pobyt na území členských států² s ohledem na ostatní smlouvy a opatření, ale samozřejmě i vnitrostátní právní řády jednotlivých členských států.³ Unie tak zajišťuje svým občanům určitý prostor svobody, bezpečnosti a práva ať už ve formě zrušení kontrol na vnitřních hranicích nebo ochrany vnějších hranic Schengenu, kde podléhají minimálním kontrolám oproti příslušníkům třetích států či osobám bez státní příslušnosti, na které se pohlíží stejně a podstupují tak důkladné kontroly, kde musí splňovat určitá kritéria pro vstup podle Schengenského hraničního kodexu čl.6. odst.1.⁴ Ovšem překonáním vnějších hranic i příslušník třetího státu nabyde jistých práv,⁵ ale i

¹ Viz čl.20 odst.1,2 SFEU.

² Listina základních práv EU, Hlava V. čl.45.

³ Viz čl.21 odst.1 SFEU.

⁴ Viz čl.67 odst.1,2 SFEU.

⁵ Viz čl. 77 odst.2 b), c), e).

zároveň povinností jako je například opustit Schengenský prostor v čase, do kdy má platné vízum nebo pohybovat se na území toho členského státu, který mu vízum vydal.

Práce je zaměřena také na samotné nařízení Evropského parlamentu a Rady s názvem Schengenský hraniční kodex, které lze nazvat také „pravidla o překračování hranic Evropské unie“. Zde se bakalářská práce zabývá hlavně samotným zněním schengenského nařízení a jeho právním rámcem ve smyslu dalších unijních primárních a sekundárních předpisů Evropské unie jako je například Smlouva o fungování Evropské unie nebo Listina základních práv Evropské unie nebo Nařízení Rady (ES) č. 539/2001. Samotné znění Schengenského hraničního kodexu v práci obsahuje definice vnitřních a vnějších hranic a následně jejich překračování a také případné dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic, které se jeví v posledních pár letech velice aktuální. V další podkapitole jsou uvedeny procesní dopady na práva osob, co se Schengenského hraničního kodexu týče a také hmotná pravidla, u kterých je uveden jak výčet, tak jejich aplikace v praxi.

V praktické části bakalářské práce se zaměřím na fungování Schengenského hraničního kodexu v praxi při případné mimořádné události, kterou je v dnešní době konkrétně pandemie, která zasáhla v podstatě celý svět. Samotné nařízení v sobě obsahuje zásadní opatření, které je potřeba při takové situaci aplikovat. Proto se v práci soustředím na problematiku aplikace různých opatření v praxi a jejich nedokonalost v užití na skutečném příkladě současné pandemie. Konkrétně se v této situaci jedná o využití dočasného znovuzavedení ochrany vnitřních hranic nebo posílení ochrany vnějších hranic jako opatření k prevenci, zastavení či zpomalení šíření nakažlivé nemoci napříč členskými státy. Pokud se stát rozhodne pro přijetí takového opatření, musí si uvědomit jaké klady a následky to přinese, ale i tak se v tomto ohledu ponechává státům suverenity, proto rozhodnutí jednotlivého členského státu nemusí být vždy správné. Posílení vnějších hranic probíhalo zejména prostřednictvím tzv. covid pasů či za účelem dočasného omezení cest do Evropské unie než na ty, které byly nezbytně nutné. Na závěr přikládám názor institucí Evropské unie na opatření použitá ve spojitosti s pandemií a popis průběhu postupného otevírání hranic států po „covidové době“.

1. Historický exkurz Schengenského hraničního kodexu

Základy schengenské spolupráce byly položeny v roce 1985, ovšem je důležité zmínit, jak se tato spolupráce formovala. Jako předchůdce Schengenu lze považovat Německo a Francii, kteří tuto spolupráci započali již v roce 1984 a to podepsáním Saarbrückenské dohody, která se zdála být efektivní ve smyslu urychlení a ulehčení přeshraničního pohybu na společných hranicích těchto dvou států. Hlavním důvodem pro podepsání tohoto dokumentu bylo zefektivnit obchod a cestování, a to prostřednictvím umožnění volného pohybu osob a zboží přes společné hranice zejména kvůli stávkám dopravních přepravců z důvodu kolon na místech určených pro překračování hranic. Otevření hranic pro volný pohyb osob není snadné, jelikož zde figuruje mnoho dalších aspektů jak už politických, tak i ekonomických, které mohou mít neblahý vliv na prosperitu země, proto se v této situaci jednalo o dlouhodobý cíl postupného zrušení hraničních kontrol.⁶

1.1. Schengenská dohoda I.

Saarbrückenská dohoda se jevila jako velmi strategický tah, a proto se stala středem pozornosti dalších států, konkrétně států Beneluxu, které simiální přeshraniční spolupráci provozovaly již od 60. let minulého století. Společné jednání mezi státy Beneluxu, tedy Belgií, Nizozemskem a Lucemburskem, Francií a Německem vyvrcholilo k uzavření Schengenské dohody I. v roce 1985, jež byla pojmenována dle strategického místa podepsání ve městě Schengen, které se nachází na společných německo-francouzských hranicích v Lucembursku.⁷ Ačkoliv se navazování spolupráce jevílo velmi rychlé a jednoduché, nebylo tomu tak a následovalo několik dalších let vyjednávání, než došlo k finální verzi smlouvaného modelu.

⁶ MACHOTKOVÁ, Šárka. Co je Schengen. *Euroskop.cz* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/encyklopedie-eu/interaktivni-mapy-eu/schengen/co-je-schengen/>

⁷ BICANOVÁ, Jitka. Některé otázky související se Schengenským informačním systémem. *Epravo.cz* [online]. Praha: © EPRAVO.CZ, 2022 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nektere-otazky-souvisejici-s-schengenskym-informacnim-systemem-77161.html>

1.2. Úmluva k provedení schengenské dohody

Předmětem vyjednávání mezi státy pokoušejícími se dosáhnout stejného cíle bylo primárně zajistit bezpečnost v mezinárodním měřítku, tedy prevenci nebo zamezení páchaní trestné činnosti, jež by mohla být otevřením vnitřních hranic negativně ovlivněna. Proto Úmluva k provedení schengenské dohody z roku 1990 v sobě obsahovala určitá kompenzační opatření, která měla v sobě zakomponovaná určitá pravidla pro vstup do Schengenského prostoru, řešila tedy azylovou a vízovou politiku a také se zaměřovala na policejní a justiční spolupráci jako je kupříkladu přeshraniční převoz zbraní, drog nebo samotné vydávání osob přes společné hranice. Na tuto problematiku byl zřízen Schengenský informační systém obsahující záznamy o osobách překračující vnější hranice, který byl pro bezproblémový chod modelu prakticky nezbytný. Opatření tedy řešila zejména ochranu vnějších hranic, která musela z důvodu otevření vnitřních hranic být významně posílena, proto bylo potřeba zavést jednotné kontroly na všech vnějších hranicích Schengenského prostoru, společnou vízovou politiku, vydávání schengenských víz, a také jednoduché a bezpečné předávání osobních údajů o osobách při vstupu do Schengenského prostoru. Samotné otevření hranic se uskutečnilo až o pět let později od podepsání Schengenské úmluvy, kde započala plná schengenská spolupráce angažovaných států hlavně kvůli náročné přípravě. Celkem tedy zrušilo kontroly na hranicích sedm států, pět ze Schengenské úmluvy včetně Španělska a Portugalska.⁸

⁸ Schengenská spolupráce. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2021 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/schengenska-spoluprace-schengenska-spoluprace.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

1.3. Amsterodamská smlouva ve vztahu k schengenskému acquis

Schengenské acquis lze označit jako soubor právních předpisů ukotvujících základy schengenské spolupráce neboli konkrétněji se jedná o Schengenskou dohodu I., Úmluvu k provedení schengenské dohody, Protokoly a úmluvy o přistoupení k Schengenské dohodě a Schengenské prováděcí úmluvě dalších států, které nebyly nikdy součástí unijních předpisů v dřívějším Společenství, jelikož jejich znění se zcela neshodovalo s primárními právními předpisy.⁹ Z toho důvodu je pro schengenskou spolupráci klíčová Amsterodamská smlouva podepsaná v roce 1997, již za existence Evropské unie, pomocí které se podařilo ukotvit schengenské acquis neboli tzv. Schengenský protokol do sekundárního unijního práva. V platnost smlouva vstoupila 1. května 1999 a zařadila tak určité části schengenského acquis do unijního primárního práva a část do sekundárního, i přes to, že se občas jednalo o ne zcela jednoznačné zařazování. Později došlo také k připojení Schengenského acquis ke Smlouvě o Evropské unii a ke Smlouvě o fungování Evropské unie, ovšem vliv to na něj nemělo.¹⁰

⁹ MACHOTKOVÁ, Šárka. Schengenský slovníček. *Euroskop.cz* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2005–2022 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/180/sekce/schengensky-slovnicek/>

¹⁰ Schengenská spolupráce. *Evropský parlament: O parlamentu* [online]. Praha, 2020 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-amsterdam>

1.4. Postupné zapojování států do schengenské spolupráce

Hned na začátek je třeba zmínit, že ne všechny státy jsou plně zapojeny do schengenské spolupráce, ale i tak se na ně vztahuje Schengenská dohoda, ovšem pouze v takové míře, jak bylo vysmlouváno v náležitých přístupových aktech. Některé zase zapojeny jsou, ačkoliv nejsou právoplatnými členy samotného Schengenu či členským státem Evropské unie. Členské státy Evropské unie měly jisté predispozice ke vstupu do schengenské spolupráce, a to v rámci evropské integrace díky zařazení schengenského *acquis* do unijních předpisů prostřednictvím Amsterodamské smlouvy. Problematika a jejich následné zapojení ve spolupráci států, které nejsou členy Evropské unie ani Schengenu je spíše ojedinělá a často velice specifická.

Jako počátek vzniku Schengenu považujeme rok 1995, kdy došlo k otevření hranic výše uvedených sedmi zemí (viz. Úmluva k provedení schengenské dohody - 1990). Ovšem svoji spolupráci přislíbily další dva státy ještě před začátkem jakéhokoliv otevírání hranic, a to Itálie, která se k Schengenské prováděcí úmluvě připojila v roce 1990 a Řecko v roce 1992. Jejich plná spolupráce nastala až po osmileté pauze, kdy oba státy otevřely své hranice.

Hned v roce 1996 se přidaly kooperující Severské země (Dánsko, Finsko a Švédsko), které svým vstupem do schengenské spolupráce ovlivnily Norsko a Island z důvodu předešlých smluvených závazků dotýkajících se neprokazování se na společných hranicích. Proto Norsko a Island přijalo speciální dohodu o přidružení, která takto připojila do schengenské spolupráce nečlenské státy Evropské unie. Jako téměř pokaždé následovala několikaletá pauza, která sloužila k ověření schopnosti států k bezproblémovému přistoupení, tzv. Schengenskému hodnocení, a dovršila roku 2001, kdy k jistému začlenění došlo. Dánsko je sice plně zapojeno, ale je pro něj důležité, aby se na něj vztahovaly pouze ty části schengenského *acquis*, které jdou v souladu s národním právem. Společně s Itálií v roce 1998 otevřelo své hranice také Rakousko.

Státy, které přistoupily do Evropské unie v roce 2004 nebyly ihned plně zapojeny do všech spoluprací, tedy stát, co vstoupí do Evropské unie se nestává zákonitě součástí schengenské spolupráce v plném rozsahu. Přelomovým rokem pro Schengen se stal rok 2007, kdy došlo k přistoupení devíti členských států Evropské unie ke Schengenské prováděcí úmluvě. Konkrétně se jedná o Českou republiku, Estonsko, Lotyšsko, Litvu, Maďarsko, Maltu, Polsko, Slovensko a Slovinsko. Dalšími státy, které byly přidruženy do schengenské spolupráce jsou Švýcarsko, přidruženo aktem mezi Evropskou unií a Švýcarskem o přidružení k Schengenu z roku 2004, a Lichtenštejnsko na základě dohody Lichtenštejnského protokolu z roku 2008. Švýcarská dohoda vstoupila v platnost v roce 2008 a Lichtenštejnský protokol v roce 2011.¹¹

Velká Británie a Irsko stojí fakticky mimo Schengen, ale i přes to byly zapojeny do určitých spoluprací v rámci Unie. Ke dni 1.1.2021 Velká Británie vystoupila z Evropské unie prostřednictvím Brexitu. Žádné významné následky, co by se týkaly vztahu k Schengenu to Velké Británie nepřineslo. Samy tyto státy na svých společných hranicích už několik desítek let neprovádí hraniční kontroly, ale i tak se nechtějí podílet na otevírání hranic v rámci Schengenu. V případě zájmu států o určitou spolupráci obsaženou v schengenském acquis, musejí oba státy jednomyslně souhlasit. Žádost o připojení k části schengenské acquis podaly oba státy, zejména ve vztahu k policejní a justiční spolupráci v trestních věcech a také k Schengenskému informačnímu systému. Obě žádosti byly schváleny a v takové míře se státy mohly do spolupráce zapojit.¹² Doposud bylo všem žádostem ohledně schengenského acquis vyhověno i přes fakt, že státy Schengenu rozhodovaly v těchto věcech jednomyslně.¹³

¹¹ Schengenská spolupráce. *Celní správa České republiky* [online]. Praha, 2020 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/evropska-unie/schengenska-dohoda/Stranky/schengenska-spoluprace.aspx>

¹² Brexit and the Schengen visa: what changes?. *Europ Assistance Schengen* [online]. Paris, France: Europ Assistance Holding, 2020 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://schengen.europ-assistance.com/en/brexit-and-schengen-visa-what-changes>

¹³ TOMÁŠEK, Michal. Schengen asi zkomplikuje cestování po britských ostrovech. *České noviny* [online]. Copyright ČTK, 2007 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/schengen-asi-zkomplikuje-cestovani-po-britskych-ostrovech/287735>

Dále jsou tu země, které zatím nejsou způsobilé k zapojení do schengenské spolupráce, tudíž nesplňují kritéria, ať už je to jediné, pro přijetí do Schengenu, ale počítá se s jejich kolaborací. Aby stát mohl být právoplatným členem Schengenu musí splňovat jednotlivá kritéria pro jeho přijetí – země musí přijmout odpovědnost za ochranu vnějších hranic, musí zavést jednotná schengenská víza, musí uplatňovat společná pravidla, spolupracovat s ostatními stejně smýšlejícími státy a provozovat Schengenský informační systém. Další a poslední podmínkou je jednomyslné rozhodnutí všech členských zemí Evropské unie, které jsou členy Schengenu.¹⁴ Tyto státy nyní podléhají postupnému zařazování do schengenské spolupráce, kde se snaží aplikovat veškeré závazky pocházející ze schengenského *acquis*. Mezi těmito zeměmi jsou Rumunsko, Bulharsko, Kypr a Chorvatsko. První dva jmenované státy se zapojily částečně do postupné spolupráce již v roce 2007, ale stále čekají na jednomyslné rozhodnutí Rady. Od Kypru se zatím očekává vyřešení vnitrostátních problémů a možnost ochrany vnějších hranic, tudíž nesplňuje požadavky ke vstupu. Chorvatsko přistoupilo v roce 2013, které by již mělo splňovat všechna kritéria požadovaná schengenským *acquis*, a proto není v jeho případě potřeba delšího odkládání.

Celkem tedy schengenskou spolupráci v dnešní době aplikuje 26 zemí, z toho je 22 členských států Evropské unie a zbylé 4 země jsou členy Evropského sdružení volného obchodu (ESVO). Jedná se o organizaci, která byla založena za účelem progresivity spolupráce na ekonomických úrovních mezi státy. Členové organizace ESVO jsou Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko.

¹⁴ Schengen: rozšíření evropského prostoru bez vnitřních hranic. *Evropský parlament: Zpravodajství* [online]. Praha, 2018, 26.02. [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/security/20180216STO98008/schengen-rozsireni-evropskeho-prostoru-bez-vnitrich-hranic>

Tabulka 1: Státy zapojené v schengenské spolupráci

Rok podpisu	Stát(y)	Zařazen(y) do schengenské spolupráce
1985	Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Francie a Německo	1995
1990	Itálie	1998
1992	Španělsko a Portugalsko	1995
1992	Řecko	2000
1995	Rakousko	1998
1996	Dánsko, Finsko, Švédsko + Norsko, Island (nejsou členové EU)	2001
1999	Velká Británie (částečné zapojení)	2000
2000	Irsko (částečné zapojení)	2002
2004	Česká republika, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko	2007
2004	Švýcarsko	2008
2008	Lichtenštejnsko	2011

2004	Kypr	zatím není členem pro nesplnění podmínek pro vstup
2007	Rumunsko a Bulharsko	zatím nejsou členy pro nesplnění podmínek pro vstup
2013	Chorvatsko	zatím není členem pro nesplnění podmínek pro vstup

Zdroj: Autor podle CHMELÍČKOVÁ, Nataša. Schengen. MUNI IS: Fakta a čísla o Evropské unii [online]. Brno, 2021 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/law/podzim2010/MV705K/um/Prednaska_Schengen_Natasa_Chmelickova.txt

2. Schengenský hraniční kodex (2016/399)

Nařízením Evropského parlamentu a Rady Evropské unie z 9. března 2016, kterým se určuje Schengenský hraniční kodex, rozumíme kodex Unie upravující přeshraniční pohyb osob. Jednotlivá pravidla řešící problematiku tohoto legislativního aktu byla již několikrát změněna, a to zejména za účelem přehlednosti a srozumitelnosti celého nařízení. Nynějšímu kodifikovanému platnému předpisu předcházelo o 10 let starší Nařízení Evropského parlamentu a Rady Evropského společenství č. 562/2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).

Současný platný Schengenský hraniční kodex (nařízení) je v Evropském právu klasifikován jako sekundární právní předpis, což udává jeho postavení vůči celé hierarchii práva EU. Jeho působnost je obecná, to znamená, že jsou závazná v celém rozsahu a přímo použitelná.¹⁵ Ti, na které se nařízení vztahuje, jej musí bezvýhradně dodržovat. Cílem nařízení je jednotné užívání všemi členskými státy EU a je nadřazeno jednotlivým vnitrostátním předpisům členských zemí.¹⁶

2.1. Základní charakteristika Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU

Nařízení známé jako Schengenský hraniční kodex se specializuje zejména na stanovení pravidel pro oblast překračování vnějších hranic Schengenského prostoru a neprovádění opatření na ochranu vnitřních hranic ve smyslu systematických kontrol občanů Unie.¹⁷ Schengenský hraniční kodex slouží k ukotvení pravidel při překračování vnějších hranic Schengenského prostoru osobami, které jsou buď příslušníky Evropské unie nebo příslušníky státu třetí země. Překračování hranic u těchto osob nabývá zpravidla jiných podmínek,

¹⁵ Siman, M., Slašťan, M. Právo Evropské unie. Bratislava: EUROIURIS, 2012, s.329–331. Přímý účinek nařízení byl potvrzen judikaturou SDEU – případ Politi, 43/71

¹⁶ BUX, Udo. Prameny a působnost práva Evropské unie. *Evropský parlament: Fakta a čísla o Evropské unii* [online]. 2021 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/6/prameny-a-pusobnost-prava-evropske-unie>

¹⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (dále jen Schengenský hraniční kodex).

zatímco občané Unie mají pohyb usnadněn a jsou podrobováni opravdu minimální či vůbec žádné kontrole, tak příslušníci třetích států musí splňovat určitá kritéria pro vstup do Schengenského prostoru, pakliže není jinak upraveno bilaterální smlouvou mezi třetím státem a Unií, tzv. facilitační dohodou¹⁸.

V případě globálních hrozeb se může Schengenský hraniční kodex flexibilně formovat za účelem progresivních změn v rámci bezpečnosti chráněného prostoru, jako tomu bylo například v roce 2017, kdy nařízením byla předurčena kontrola na vnějších hranicích nejen příslušníků třetích států ale i občanů Unie a Evropského hospodářského prostoru. Zavedené opatření mělo omezit odchod teroristických bojovníků z Evropské unie či jejich příchod ze zahraničí.¹⁹ Tak se Unie zapojila do boje proti terorismu, který v mnoha unijních zemích již napáchal jisté škody.²⁰ Za tímto účelem vznikl také Systém vstupu/výstupu (EES – z anglického Entry/Exit System)²¹, který měl nahradit razítkování cestovních dokladů při vstupu a výstupu za elektronické zaznamenávání. Systém bylo možno aplikovat za provozu Schengenského informačního systému, Vízového informačního systému a databáze Interpolu odcizených a ztracených cestovních dokladů.²²

¹⁸ Facilitační dohody (dohoda mezi Evropskou unií a státem třetí země o usnadnění vydávání víz, má aplikační přednost i před Vízovým kodexem neboli sekundárním unijním předpisem).

¹⁹ Pro tyto účely je využito také Rozhodnutí Rady 2004/512/ES ze dne 8. června 2004 o zřízení Vízového informačního systému (VIS) a Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II). Bližší podmínky byly stanoveny směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu.

²⁰ Teroristické útoky v Paříži v roce 2015 a další spáchané na území členských států, donutily Unii posílit vnější hranice Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/strengthening-external-borders/>

²¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2226, kterým se zřizuje Systém vstupu/výstupu (EES).

²² *Pravidla o překračování hranic EU* [online]. Publications Office, 2017 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/LSU/?uri=celex:32016R0399>

Nařízení zvané Schengenský hraniční kodex se vztahuje na všechny osoby, které překračují vnější hranice zemí Evropské unie až na výjimku Irska. Upravuje taktéž volný pohyb osob uvnitř Schengenu, tedy libovolné překračování vnitřních hranic mezi členskými státy. Téměř to samé platí pro vnější hranice, které ale na rozdíl od vnitřních hranic lze překračovat pouze na určených hraničních přechodech, střeženými příslušníky pohraniční stráže, kteří zde provádějí patřičné kontroly překračujících osob právě podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 399/2016 Schengenského hraničního kodexu.

Kodex v sobě také obsahuje definice vnitřních a vnějších hranic Schengenu, taxativní výčet podmínek určujících, zda státní příslušník třetí země bude vpuštěn do členského státu či nikoliv, provádění hraničních kontrol a jejich případné zmírnění při nedostatečné kapacitě personálu nebo prostorů, které mají za následek čekací lhůty na hranicích. Dále kodex upravuje ostrahu hranic, odepření vstupu nežádoucím osobám, personál a prostředky, které mohou být aplikovány pro ochranu hranic a spolupráce mezi členskými státy, samotnou ochranu hranic a společnou kontrolu. V případě, že členská země má v hodnotící zprávě od Komise závažné nedostatky, které se týkají ochrany vnějších hranic je možno se zde domáhat určitých opatření na vyřešení tohoto nežádoucího stavu. Pro státy také z předpisu vyplývá odstranění překážek na pozemních přechodech na vnitřních hranicích, aby tak nebránily plynulosti provozu a tvoření nežádoucích kolon, ovšem je zde také důležité zmínit pozitivní důsledek, vyplývající z efektivního uplatňování daných pravidel nařízení ze strany jednotlivých států.

Dle Kodexu také lze znovuzavést ochranu vnitřních hranic, u kterého stát musí splňovat určitá kritéria ovšem v důsledku velmi závažné hrozby pro veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost je možné toto opatření aplikovat neprodleně. V každém případě se jedná pouze o dočasné kontroly na vnitřních hranicích, nikoliv trvalé, ačkoliv v souladu s nařízením lze v nežádoucí situaci toto opatření prodlužovat, kdy může přetrvávat i roky. Dalším důležitým bodem v Schengenském hraničním kodexu je hodnotící mechanismus, prostřednictvím kterého dochází ke kontrole provádění tohoto nařízení. Jedná se o ohlášené či neohlášené hodnotící návštěvy alespoň jednou za pět let skupin odborníků a zástupců Komise ať už na vnějších nebo vnitřních hranicích jednotlivých států.²³ Důležité je také zmínit, že Schengenský hraniční kodex lze rozdělit na dvě části, kterými jsou procesní pravidla pro překračování hranic a hmotná pravidla při překračování hranic.

2.2. Právní rámec

Právní rámec je zde vymezen pouze demonstrativním způsobem, to znamená, že se práce nezabývá všemi unijními předpisy, ať už nařízením nebo směrnicemi, které se jakkoli na Schengenský hraniční kodex vztahují. Jako základ se zde bere Schengenský hraniční kodex neboli Nařízení Evropského parlamentu a Rady Evropské unie 2016/399 a dále na něj navazující dotčené jednotlivé právní ustanovení zejména ze Smlouvy o fungování Evropské unie a Listiny základních práv a svobod.

²³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex). Viz. čl. 43 odst. 2 Schengenského hraničního kodexu.

2.2.1. Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ve vztahu ke Schengenskému hraničnímu kodexu

Nařízení taxativně vymezuje seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí při vstupu do Schengenského prostoru předložit platné vízum a zároveň státy, které jsou od povinnosti tohoto krátkodobého schengenského pobytu osvobozeni.²⁴ Vízová politika je nedílnou součástí při překračování vnějších hranic a je téměř nezbytná pro správný a efektivní chod Schengenu. Laicky řečeno se jedná o „bílý a černý seznam“²⁵ ve vízovém kontextu.

Ne všechny státy Schengenu přijaly toto nařízení jako je například Irsko a Spojené království. Také Island, Norsko a Lichtenštejnsko zde nefiguruje, ačkoliv je jim volný pohyb umožněn, a to díky dohodě o Evropském hospodářském prostoru. Dále tu významnou roli hrají určité výjimky z vízové povinnosti příslušníků třetího státu, který se nachází na černém seznamu. Ovšem pouze pokud to členský stát schválí a jedná se pouze o osoby vyčleněné v patřičném článku tohoto nařízení.²⁶

V této problematice se v rámci vízové povinnosti uplatňuje mechanismus reciprocity²⁷, který slouží jako nástroj zahraniční politiky pro členské státy. Po projednání došlo k jeho zakomponování do výše zmíněného nařízení. Mechanismus reciprocity²⁸ je tedy nástroj členského státu proti případnému zavedení vízové povinnosti třetím státem, který se nachází na „bílém seznamu“ vůči některému z členských států. Pak členský stát má možnost tuto skutečnost nahlásit Komisi a Radě, která umožní členskému státu vůči dotčenému třetímu

²⁴ Viz čl. 1 odst. 1 a 2 nařízení č. 539/2001.

²⁵ Státy, jejichž státní příslušníci jsou osvobozeni od vízové povinnosti jsou na „bílém seznamu“ (viz příloha II. Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni), zatímco státní příslušníci států, které se nacházejí na černém seznamu musí mít při překračování vnějších hranic vízum (viz příloha I. nařízení 539/2001).

²⁶ Viz čl. 4 odst. 1, 2 a 3 nařízení 539/2001. (např. osoby, které během svého pobytu vykonávají výdělečnou činnost)

²⁷ Mechanismus reciprocity projednáváný 28.5.2005 v Bruselu Evropským parlamentem a Komisí

²⁸ Reciprocita neboli vzájemnost, z čehož pramení, mechanismus reciprocity, který spočívá v tom, že pokud stát třetí země zavede vůči členskému státu vízovou povinnost, pak tato skutečnost opravňuje dotčený členský stát k zavedení vízové povinnosti vůči dotčenému třetímu státu neboli reagovat podobným způsobem.

státu vyhlásit 30denní vízovou povinnost. Pokud dotčený třetí stát svou vízovou povinnost vůči členskému státu odmítne zrušit, dojde k jeho vyškrtnutí z přílohy II. tzv. „bílého seznamu“ a dojde k zahrnutí do přílohy I. neboli „černého seznamu“. V případě, že ještě před změnami v přílohách dotčený třetí stát zruší své zavedení vízové povinnosti, členský stát to písemně oznámí Radě a Komisi a ve lhůtě sedmi dní po dni zveřejnění dojde ke zrušení vízové povinnosti členského státu vůči dotčenému státu třetí země. Následně proběhne změna v hraničních kontrolách osob na vnějších hranicích, a to podle Schengenského hraničního kodexu.²⁹

2.3. Hranice prizmatem Schengenského hraničního kodexu

Klíčovým předpisem pro překračování hranic v Schengenu je Nařízení 399/2016 Schengenský hraniční kodex. Předpokládá se, že při dodržování stanovených podmínek tohoto předpisu všemi členskými státy, pak nebude potřeba dohled nad překračováním vnitřních hranic mezi jednotlivými členskými státy. V neposlední řadě je třeba si také uvědomit, že vstup občana Unie či příslušníka třetího státu do Schengenu je rovněž vstup na území členského státu, tudíž zde figuruje další právní předpis o volném pohybu občanů Unie.³⁰ Z pohledu Schengenského hraničního kodexu rozlišujeme pouze dva typy hranic – vnitřní a vnější. Kodex tedy upravuje pravidla pro překračování hranic jak vnějších, tak vnitřních a to separátně.

²⁹ Viz čl. 8 nařízení 2016/399 Schengenský hraniční kodex.

³⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků (někdy se jedná o rodinné příslušníky občana Unie, kteří pocházejí ze třetího státu) svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.

2.4. Vnitřní hranice Schengenu

Vnitřními hranice Schengenu lze rozumět společné pozemní hranice zapojených členských států Evropské unie, včetně říčních a jezerních hranic, letiště členských států pro vnitřní lety a námořní, říční a jezerní přístavy členských států pro pravidelná vnitřní trajektová spojení.³¹ Vnitřní let lze definovat jako let, který je uskutečněn výhradně z území nebo na území členského státu ovšem bez přistání na území třetí země. Vnitřní trajektové spojení je jakékoliv trajektové spojení mezi dvěma nebo více přístavy, které se nacházejí bezprostředně na území členských států bez zastavení v kterémkoli přístavu mimo Schengenský prostor.³² Jako vnitřní hranice Schengenu nelze považovat hranice částečně zapojených států jako je například Velká Británie a Irsko, jelikož na tyto státy se nevztahují pravidla týkající se překračování vnitřních hranic a obecně schengenského *acquis*, které Schengenský hraniční kodex rozvíjí.³³ Na druhou stranu vnitřními hranicemi jsou hranice států, které jsou již plně do Schengenu zapojeny a zároveň je třeba neopominout státy ESVO, které se za vnitřní hranice taktéž počítají a Chorvatsko, které je sice v Evropské unii, nikoliv však v Schengenu.³⁴

³¹ Viz čl.2 odst.1 Schengenského hraničního kodexu.

³² Viz čl.2 odst.3 a 4 Schengenského hraničního kodexu.

³³ Bod 42 a 43 preambule Schengenského hraničního kodexu.

³⁴ Bod 39, 40 a 41 preambule Schengenského hraničního kodexu.

2.5. Překračování vnitřních hranic

V porovnání překračování vnitřních hranic je v zásadě jednodušší než u překračování vnějších hranic. Ve většině případů, pokud je osoba vpuštěna přes vnější hranice Schengenu pak nabývá volného pohybu po Schengenském prostoru. Tato hypotéza vychází ze Schengenského hraničního kodexu. Vnitřní hranice tedy lze překročit na jakémkoliv místě, aniž by u osob byla prováděna hraniční kontrola bez ohledu na státní příslušnost osoby. Tato práva se vztahují zejména na občany Unie, občany států ESVO a ve většině případů též na příslušníky třetích států, kteří naplní všechna kritéria pro vstup do Schengenu a zároveň nepřekračují maximální dobu pro krátkodobý pobyt na území jiného členského státu než toho, ve kterém mají platné dlouhodobé vízum.³⁵ Překračovat vnitřní hranice je tedy znemožněno pouze příslušníkům třetí země, kteří se nacházejí v Schengenu nelegálně nebo těm, co mají platné vízum, ale překračují jeho možnou dobu, jež mohou strávit výlučně na území daného členského státu. Občané třetích států, kteří nemají to právo překročit hranice kdykoliv a kdekoliv, musejí při překračování vnitřních hranic splňovat zákonné podmínky pro vstup na území dotčeného členského státu, pokud toto nespĺňují, pak se jedná o neoprávněný vstup na území členského státu.³⁶

³⁵ Vydání dlouhodobých víz se řídí vnitrostátními právními předpisy nebo implementovanými směnicemi Evropské unie do vnitrostátního právního řádu, konkrétně ve vztahu s Českou republikou se jedná o zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/legalni-migrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

³⁶ Viz čl.22 Schengenského hraničního kodexu.

Pakliže by na vnitřních hranicích byla prováděna kontrola, která by byla v rozporu s právem EU nebo vnitrostátními předpisy členských států, tak se jedná o protiprávní jednání. Je to ovšem složitější, jelikož pokud je kontrola provedena v blízkosti vnitřních hranic tak se již nejedná o hraniční kontrolu, ale o kontrolu v rámci vnitrostátních předpisů členského státu, na jehož území se provádí. Takováto kontrola nesmí být rovnocenná či nahrazovat hraniční kontroly, tudíž nesmějí směřovat k podobnému nebo stejnému smyslu kontroly, tedy neměly by mít za cíl ochranu hranic, měly by se provádět na základě namátkových kontrol, odlišovat se od systematických hraničních kontrol osob na vnějších hranicích nebo vycházejí z policejních informací a zkušeností týkajících se možných hrozeb pro veřejnou bezpečnost a jejich cílem je boj proti páchání globální neboli přeshraniční trestné činnosti. Osoba, nelegálně se nacházející v Schengenu, která je podrobena protiprávní kontrole, jejíž kontrolu nelze zpětně považovat za legální, aby z ní mohly plynout následky. Jednalo by se o hledanou osobu či osobu nebezpečnou pro chráněné zájmy státu, pak by v souladu s vnitrostátním právem tato kontrola vyvozovala důsledky.³⁷

³⁷ Viz čl.23 odst. a) Schengenského hraničního kodexu.

Od systematických hraničních kontrol je třeba také odlišit bezpečnostní kontroly v přístavech a na letištích, které jsou prováděny příslušnými orgány pod záštitou právních předpisů jednotlivých členských států.³⁸ Také členský stát se může svými vnitrostátními právními předpisy domáhat povinnosti vlastnit nebo mít u sebe průkazy a doklady nebo povinnost příslušníka třetího státu ohlásit svou přítomnost na území tomu členskému státu, na kterém se právě nacházejí.³⁹ Podle mého názoru je paradoxní, že ochrany na vnitřních hranicích jsou limitovány, ale případné kontroly pár kilometrů za hranicemi jsou možné, ale pouze ve velmi omezeném počtu. Hned následující článek členským státům nakazuje odstranění překážek, které by mohly bránit plynulému provozu na silničních přechodech na vnitřních hranicích, hlavně omezením rychlosti, které nikterak nesouvisí s bezpečností silničního provozu.⁴⁰ Jiné zdroje uvádí zneužívání těchto kontrol na určité skupiny jistých příslušníků členských států, kteří bývají kontrolováni mnohem častěji než ostatní. Přikláním se k názoru, že se jedná o systematickosti, která by měla v tomto smyslu být eliminována za účelem dodržení Schengenského kodexu.⁴¹

³⁸ Ust. § 85 zákona č. 439/2006 Sb., o civilním letectví.

³⁹ Viz čl.23 odst. b), c) a d) Schengenského hraničního kodexu.

⁴⁰ Viz čl. 24 Schengenského hraničního kodexu. Také jako důsledek stávek řidičů bylo důvodem pro zařazení tvrzení do Schengenského hraničního kodexu.

⁴¹ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-889-5., s. 226-227.

2.5.1. Dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic

Schengenský hraniční kodex v krajních situacích umožňuje znovuzavedení ochrany vnitřních hranic, zejména v případech, kdy se jedná o závažnou hrozbu pro veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost některého členského státu. V normálním případě se jedná o 30denní zavedení ochrany vnitřních hranic, pouze v případech, kdy se očekává delší závažná hrozba, je možno zavést ochranu i na dobu přesahující 30denní dobu, ale nesmí být reakce na hrozbu nepřiměřená, to znamená, že zavedení ochrany vnitřních hranic lze provést jen na dobu nezbytně nutnou či pouze na hraničních území, která takovéto opatření potřebují. Lze zavést i ochranu celých vnitřních hranic, pokud to charakter situace vyžaduje.

Jestliže hrozba pro veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost přetrvává, může členský stát, po posouzení, do jaké míry takové řešení přispěje v řešení hrozby, prodloužit ochranu hranic o dalších 30 dní. V případě dlouhodobé hrozby je možno znovuzavedení ochrany vnitřních hranic prodlužovat až na dobu 6 měsíců, v nejkrajnějších situacích může být doba prodloužena na maximální dobu 2 let, ovšem pouze pokud to situace vyžaduje a reakce není přespříliš enormní.⁴²

Pokud hovoříme o prodlužování ochrany hranic, jsou v Schengenském hraničním kodexu vymezeny dvě kritéria, která musí dotčený členský stát vyhodnotit, aby takovéto počínání nebylo kontraproduktivní. Prvním aspektem je vyhodnocení pravděpodobného dopadu hrozeb na jeho veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost, včetně hrozeb v návaznosti na teroristické činy či hrozby, jakož i hrozeb, které představuje organizovaná trestná činnost. Druhým aspektem je pravděpodobný dopad zavedení takového opatření na volný pohyb osob v prostoru bez kontrol na vnitřních hranicích. Tedy laicky řečeno, jaké řešení nám to přinese v rámci určité problematiky, ale na druhou stranu, jaké potíže s sebou může takovéto opatření přinést. Je třeba tedy respektovat určitou míru, která je nezbytně nutná při zavádění těchto opatření a neradno ji překračovat.⁴³

⁴² Viz čl. 25 odst. 1,3 a 4 Schengenského hraničního kodexu.

⁴³ Viz čl. 26 Schengenského hraničního kodexu.

Pokud se tedy jedná o předvídatelné hrozby, členský stát má tu možnost zavést ochranu vnitřních hranic, a to takovým způsobem, že nejpozději 4 týdny předem tuto skutečnost ohlásí Komisi a ostatním členským státům. Ovšem objevují se zde výjimky, například v případě, že se stát o hrozbě dozví později než čtyři týdny, pak by neprodleně měl svůj záměr nahlásit ačkoli se jedná o kratší lhůtu. Dále by oznámení mělo obsahovat specifické informace, které jsou vymezeny v Schengenském hraničním kodexu.⁴⁴

Pakliže se jedná o hrozby, které nelze předvídat a očekávají se od nich závažné následky, je členským státům umožněno vlastního rozhodnutí, a tak mohou znovuzavedení ochrany vnitřních hranic provést neprodleně i přes nevědomost či neinformovanost ostatních členských států nebo Komise. V případě je-li třeba zavést takovéto okamžité opatření, je možno jej učinit nejvýše na 10 dnů⁴⁵, pokud by hrozba neustávala, může dotčený členský stát tuto dobu prodlužovat, a to vždy o dalších 20 dnů, celková doba však nesmí překročit 2 měsíce.⁴⁶

V nežádoucích situacích, kdy by mělo dojít k ohrožení fungování celého Schengenského prostoru, mohou členské státy zavádět ochranu vnitřních hranic, a to na dobu 6 měsíců, která může být až 3x prodloužena na totéž období, ovšem nesmí překročit celkovou dobu 2 let. Takováto situace může vyplývat například z nedostatečného plnění jiných členských států na vnějších hranicích, kdy se potkávají s přetrvávajícími závažnými nedostatky zejména s kontrolou osob překračujících vnější hranice.⁴⁷ Znovuzavést ochranu hranic v tomto smyslu může členský stát pouze na doporučení Rady, které vychází z návrhu Komise, pakliže se nepovede nedostatky odstranit již na vnějších hranicích ve smyslu čl. 21 odst. 1 Schengenského hraničního kodexu. Samy státy mohou Komisi požádat o podání návrhu Radě.⁴⁸

⁴⁴ Viz čl. 27 odst. 1 Schengenského hraničního kodexu.

⁴⁵ Viz čl. 28 odst. 1 Schengenského hraničního kodexu.

⁴⁶ Viz čl. 28 odst. 3 a 4 Schengenského hraničního kodexu.

⁴⁷ Viz čl. 29 odst. 1 Schengenského hraničního kodexu.

⁴⁸ Viz čl. 29 odst. 2 Schengenského hraničního kodexu.

2.6. Vnější hranice Schengenu

Vnějšími hranicemi Schengenu jsou pozemní hranice členských států, včetně říčních a jezerních hranic a jejich námořní hranice a letiště, říční přístavy, námořní přístavy a jezerní přístavy v případě, když se nejedná o hranice vnitřní.⁴⁹ Mezi vnější hranice se také řadí hranice států, které nejsou do Schengenu plně zapojeny, naopak hranice členských států ESVO se mezi vnější hranice neřadí. Dále je třeba zmínit, že díky důmyslným systematickým kontrolám na vnějších hranicích lze otevřít hranice vnitřní. Pokud by tyto kontroly selhávaly, nebyla by tato spolupráce možná.

2.7. Překračování vnějších hranic

Vnější hranice je možné překračovat pouze na hraničních přechodech a během předem stanovené pracovní doby. Provozní doba hraničních přechodů není všude 24 hodin denně, je uvedena přímo na místě. Každý členský stát, co spravuje vnější hranice Schengenu má povinnost oznámit Komisi seznam svých hraničních přechodů.⁵⁰ Dle příloh uvedených v Schengenském hraničním kodexu je možno překročit vnější hranice mimo povolenou dobu a v jiném místě, než je předem určené. Tato práva mají pouze určité osoby nebo jich nabývají jednotlivci či skupiny v případě nepředvídané nouzové situace, pokud jim je vydáno v souladu s vnitrostátním právem dotčeného členského státu povolení k překročení hranic a zároveň to není v rozporu s veřejným pořádkem ani vnitřní bezpečností. Překročení vnější hranice bez povolení, to znamená v místech mimo hraniční přechody, v čase, kdy přechody nejsou v provozu nebo osoba překračuje hranici nelegálně, musí být členskými státy sankcionováno a to účinným, přiměřeným a odrazujícím způsobem.⁵¹

⁴⁹ Viz čl. 2 odst. 2 Schengenského hraničního kodexu.

⁵⁰ Viz čl. 39 odst. 1 b) Schengenského hraničního kodexu.

⁵¹ Viz čl. 5 Schengenského hraničního kodexu.

Mezi takovými osobami, na které se vztahují zvláštní pravidla pro hraniční kontroly na vnějších hranicích patří celá řada osob, které Schengenský hraniční kodex vymezuje i dokonce popisuje postup těchto kontrol. Jedná se o zvláštní pravidla, která se použijí na různých hranicích, pokud osoba cestuje různými dopravními prostředky.

Mezi tyto osoby se řadí:

- Hlavy států a členů jejich delegace
- Piloti letadel a další členové posádky
- Námořníci
- Držitelé diplomatických, úředních nebo služebních pasů a členů mezinárodních organizací
- Přeshraniční pracovníci
- Nezletilí
- Záchrané služby, policie a hasičské sbory a pohraniční stráž
- Pracovníci na pobřežním zařízení⁵²

Členské státy případné vydání průkazů či pasů, které vydávají jejich ministerstva zahraničních věcí akreditovaným členům diplomatických misí a konzulárních zastoupení a jejich rodinným příslušníkům, mají za povinnost oznámit Komisi.⁵³

⁵² Viz čl. 20 odst. 1 + příloha č. VII. Schengenského hraničního kodexu. Příloha VII. blíže specifikuje možnosti překročení vnějších hranic pro jednotlivé kategorie osob.

⁵³ Viz čl. 20 odst. 2 Schengenského hraničního kodexu. Členské státy tuto skutečnost oznamují Komisi podle čl. 39 Schengenského hraničního kodexu.

2.8. Hodnotící mechanismus

V tomto případě se jedná o hodnotící systém, díky kterému se lze ujistit, zda konkrétně nařízení Schengenského hraničního kodexu je dodržováno či nikoliv a odhalí nedostatky, které pak následně na návrh Komise mohou být vynucovány k odstranění.⁵⁴ Na základě těchto kontrol Komise zpracovává víceleté i roční hodnotící programy a hodnotící zprávy. Princip hodnotícího mechanismu je prostý, jednotlivé členské státy, respektive odborníci vybraní členskými státy, ve spolupráci s Komisí provádějí namátkové kontroly u všech členských států. Kontroly musí být nestranné, pravidelné a zejména objektivní s primárním cílem ověřit si, že provádění nařízení probíhá dle předepsaných regulí. Každý členský stát je tímto mechanismem kontrolovaný alespoň jednou za pět let, a to buď ohlášeným či neohlášeným způsobem. Veškeré dokumenty vztahující se k vykonávaným kontrolám jsou pak dále předkládány Evropskému parlamentu a Radě Evropské unie, které obsahují zároveň i případné návrhy změn.⁵⁵

⁵⁴ Pravidla hodnotícího mechanismu jsou stanovena v nařízení (EU) č. 1053/2013. Nařízení vzniklo za účelem vytvoření a zároveň ukotvení tohoto mechanismu do unijního práva, díky němuž lze sledovat, zda členské státy uplatňují pravidla schengenské *acquis*.

⁵⁵ Viz čl. 43 Schengenského hraničního kodexu a spojené věci C-188/10 a C-189/10 *Melki* a další.

3. Procesní dopady Schengenského hraničního kodexu na práva osob

Schengenský hraniční kodex, jak je výše již zmíněno, vymezuje dvě části pravidel, a to procesní a hmotné. Části pravidel se sebou určitým způsobem souvisí v komplexnějším pohledu, avšak neupravují tu samou problematiku. Dále nám Kodex vymezuje dva druhy osob, na které se vztahují jeho pravidla, jimiž jsou občané Unie a příslušníci třetích států.

3.1. Procesní pravidla pro překračování hranic

V tomto případě se jedná o jednu ze dvou částí Schengenského hraničního kodexu, která upravuje zejména pravidla k provádění hraničních kontrol. Tyto pravidla se vztahují na každou osobu překračující hranice, nehledě na jejich příslušnost.

3.1.1. Hraniční kontroly

Provádění hraničních kontrol je bezpochybně nezbytná součást ochrany vnějších hranic Schengenského hraničního kodexu. Hraniční kontroly na vnějších hranicích provádějí příslušníci pohraniční stráže, a to v souladu s právními předpisy. Pro tyto potřeby se příslušníkem pohraniční stráže rozumí jakýkoliv veřejný činitel⁵⁶, který je v souladu s vnitrostátním právem určitého členského státu přidělen na hraniční přechod, kde plní úkony ochrany hranic podle předpisů nařízení Schengenského hraničního kodexu.⁵⁷ Hraniční kontroly tedy umožňují vstup či výstup osob, včetně jejich dopravních prostředků či předmětů, které mají ve svém držení.⁵⁸ Pokud se jedná o kontroly, které nejsou prováděny v bezprostřední blízkosti hraničního přechodu, pak probíhají v souladu s vnitrostátním právem.

⁵⁶ V tomto případě spíše rozumět veřejný činitel jakožto příslušník ozbrojených složek daného členského státu.

⁵⁷ Viz. čl. 2 odst. 14 Schengenského hraničního kodexu.

⁵⁸ Viz. čl. 2 odst. 11 Schengenského hraničního kodexu.

Všechny osoby překračující vnější hranice Schengenu jsou podrobeni minimální kontrole, což je pravidlem zejména pro osoby požívající právo na volný pohyb dle práva Unie, která spočívá v zjištění totožnosti na základě předložení cestovních dokladů. Takováto kontrola spočívá hlavně v efektivním ověření platnosti dokladu, který dotyčnému oprávněnému držiteli umožňuje překročit hranici v případě, že doklad není padělaný či kradený, což příslušníci pohraniční stráže ověří použitím technických prostředků a možností nahlédnutí do příslušných databází. Na základě těchto podmínek jsou příslušníci pohraniční stráže oprávněni při provádění minimálních kontrol nahlížet do vnitrostátních i evropských databází, aby tak zamezili případné blížíci se hrozbě mířené na vnitřní bezpečnost, veřejný pořádek, mezinárodní vztahy členských států nebo hrozbě pro veřejné zdraví.⁵⁹ Nahlížení do těchto databází nesmí ohrozit právo vstupu osob požívajících právo na volný pohyb dle práva Unie na území dotyčného státu.⁶⁰

Druhá aplikovaná metoda kontroly osob na hranicích se nazývá důkladná kontrola, která se vztahuje na příslušníky třetích států při vstupu i výstupu z nebo do Schengenského prostoru. Zde figuruje mnoho podmínek, které je třeba splňovat pro bezproblémové překročení hranic pro příslušníky třetích států. Podmínky, kontrolované při překračování vnějších hranic, jsou vymezeny v Schengenském hraničním kodexu, zároveň tak lze v něm najít postup, jakým jsou státní příslušníci třetích zemí podrobeni důkladné kontrole.⁶¹

Pohraniční stráže během provádění kontrol osob či plnění své pracovní povinnosti musejí dbát na respektování lidské důstojnosti. Veškerá opatření, která by měla být vydána musí být přiměřená cílům, zejména nesmí nikterak zbytečně omezovat volný pohyb. Při provádění kontrol nesmí být nikdo diskriminován na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo světového názoru, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.⁶²

⁵⁹ Viz. čl. 8 odst. 1,2 Schengenského hraničního kodexu.

⁶⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.

⁶¹ Viz. čl. 8 odst. 1,2 Schengenského hraničního kodexu + podmínky vstupu pro státní příslušníky třetích zemí ve čl. 6 Schengenského hraničního kodexu.

⁶² Viz. čl. 7 odst. 1,2 Schengenského hraničního kodexu.

3.1.1.1. Občané Unie

Osobami požívající privilegia volného pohybu v rámci Schengenského prostoru jsou občané Unie. Díky tomuto modelu je možno tedy rozlišovat osoby, které mají právo volného pohybu a osoby, které tytéž výsady nemají. Z pohledu fungování tohoto mechanismu je zásadní, aby takovéto výhody pro státní příslušníky členských států vznikaly, protože pouze tímto způsobem lze dosáhnout určitých výhod, a tak i důvod pro vstup do Schengenu, díky čemuž přichází na scénu jisté výsady zahraniční politiky vůči ostatním nečlenským státům. Občanství Unie se může vztahovat pouze na fyzické osoby, na právnické nikoliv.⁶³

Z těchto důvodů vzniklo občanství Unie, jehož dosahuje každá osoba, která má státní příslušnost vůči kterémukoliv členskému státu. Občanství Unie pouze doplňuje občanství některého členského státu, nikoliv nahrazuje.⁶⁴ Občané Unie mají právo se svobodně pohybovat a pobývat na území členských států bez jakýchkoli podmínek vůči kterým by museli plnit závazky. Mají také právo volit a být voleni do Evropského parlamentu, a to v členském státě, ve kterém mají bydliště, mají petiční právo nebo se mohou obracet na evropského veřejného ochránce práv či na orgány Evropské unie a také mohou na území třetího státu, kde zrovna jejich členský stát nemá zastoupení žádat o ochranu jiným členským státem, který na dotčeném území toto zastoupení obsazuje.⁶⁵

Do této kategorie osob se mimo občany Unie také řadí občané členských států, které jsou členy Evropské unie a není podmínkou, aby zároveň byly zapojeny do schengenské spolupráce a občané států Evropského sdružení volného obchodu.⁶⁶

⁶³ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-889-5., s. 91.

⁶⁴ Viz. čl. 20 odst. 1 SFEU.

⁶⁵ Viz. čl. 20 odst. 2 SFEU.

⁶⁶ Viz čl. 2 odst. 5 Schengenského hraničního kodexu.

3.1.1.2. Příslušníci třetích států

Státním příslušníkem třetího státu je každá osoba, která není občanem Unie, jak je zakotveno v SFEU.⁶⁷ Příslušníci neboli občané třetích zemí jsou při překračování vnějších hranic podrobeni důkladné kontrole, která spočívá ve splnění řady kritérií, které lze rozdělit na dvě části: prověření podmínek vstupu a prověření dokladů povolující pobyt a výkon pracovní činnosti. Pakliže příslušník třetího státu naplní podmínky potřebné pro vpuštění do Schengenu, jeho cestovní doklad je opatřen otiskem razítkem, dle kterého následně lze trasovat jeho pohyb a čas strávený na území Schengenského prostoru.⁶⁸ Výjimkou jsou příslušníci třetích zemí, jak je již zmíněno v textu o občanství Unie, kteří mají rodinné příslušníky občany Unie, kteří požívají právo volného pohybu a státní příslušníci a jejich rodinní příslušníci, kteří na základě bilaterálních dohod mezi Unií a jejich dotčeným třetím státem požívají právo volného pohybu. Tyto skupiny se mezi příslušníky třetích států neřadí, jelikož je na ně aplikováno totožné právo volného pohybu jako na právoplatné občany Unie.⁶⁹ Realita je ovšem jiná, jelikož rodinní příslušníci občanů Unie podléhají vízové povinnosti jen v menším rozsahu, to znamená, nelze po nich požadovat například doložení účelu pobytu nebo zda disponuje dostatkem finančních prostředků k uskutečnění cesty. Z pohledu kontrol jsou zde také jisté nesrovnalosti s kontrolami občanů Unie, jelikož jejich rodinní příslušníci podléhají vízové povinnosti, tudíž kontrola víza a nahlédnutí do Schengenského informačního systému. Tyto kontroly probíhají separátně od kontrol příslušníků třetích zemí.

⁶⁷ Konkrétně se jedná o čl. 20 odst. 1 SFEU.

⁶⁸ Viz čl. 2 odst. 6 Schengenského hraničního kodexu.

⁶⁹ Viz. čl. 2 odst. 5 a) a b) Schengenského hraničního kodexu.

4. Aplikace hmotněprávních pravidel v praxi

V procesních dopadech se zajímáme zejména o osoby, na které se vztahují určité podmínky, jež jsou součástí této kapitoly bakalářské práce. Existují tedy dva druhy osob, které překračují vnější hranice Schengenského prostoru a na každý druh osoby se samostatně vztahují určitá pravidla. Schengenský hraniční kodex vymezuje podmínky, jejichž naplnění umožní dané osobě překročit vnější hranice Schengenu, které jsou koncipovány dle statusu překračujícího, tedy občana Unie nebo státního příslušníka třetího státu.

4.1. Hmotná pravidla pro překračování hranic

V tomto případě hovoříme o druhé části Schengenského hraničního kodexu, která demonstruje konkrétní podmínky pro překračování hranic dle příslušnosti překračující osoby. Daná ustanovení se ovšem vztahují pouze na krátkodobé pobyty⁷⁰, překračování hranic za účelem dlouhodobého pobytu na území jakéhokoliv členského státu se použijí pravidla Schengenského hraničního kodexu, zatímco obecná pravidla pro pobyty jsou ponechána na vnitrostátních právních předpisech dotčeného členského státu.⁷¹

⁷⁰ Krátkodobé pobyty jsou pobyty v maximální délce 90 dní v jakémkoli 180denním období, kterým se rozumí období 180 dnů bezprostředně předcházející každému dni pobytu. Délka pobytu je určována pomocí vstupních a výstupních razítek, které příslušník třetího státu obdrží na hraničním přechodu do cestovního dokladu. Dále se rozlišují osoby, které jsou příslušníky třetího státu, který uplatňuje bezvízový styk nebo naopak ti, kteří uplatňují vízová povinnost, kteří jsou omezeni počtem vstupů, územní platností víza nebo délkou platnosti víza či povoleného pobytu.

⁷¹ VLÁČIL, Jiří. Překračování vnitřních a vnějších hranic Schengenu. *Správní právo* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016, 2016(6), 40 [cit. 2022-02-10] s. 332. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/vlacic-plne-zneni-pdf>.

Ve smyslu krátkodobých pobytů platí pro vstup státních příslušníků podle nařízení 399/2016 Schengenského hraničního kodexu tyto pravidla:

- **Mít platný cestovní doklad**, který opravňuje držitele k překročení hranic. Doklad musí být platný nejméně tři měsíce po předpokládaném datu odjezdu z území členských států (lze od tohoto pravidla upustit pouze v naléhavých případech) a musí být vydán v předchozích deseti letech.
- **Mít platné vízum**, pakliže příslušník třetího státu je na tzv. „černém seznamu“⁷² nebo jsou od této povinnosti osvobozeni v případě, že jsou držiteli platného povolení k pobytu nebo platného dlouhodobého víza vydaného dotčeného členského státu⁷³, jehož hranice překračují.
- **Zdůvodní účel a podmínky předpokládaného pobytu a mají zajištěny dostatečné prostředky pro obživu jak na dobu předpokládaného pobytu**, tak na návrat do své země původu nebo na průjezd do třetí země, ve které je zaručeno jejich přijetí, nebo si jsou schopni tyto prostředky legálním způsobem opatřit. V tomto ohledu každý členský stát stanoví určitou sumu na určitou délku pobytu a státní příslušník třetího státu tuto částku je povinen prokázat buď v hotovosti, cestovních šeků nebo kreditní karty.
- **Státní příslušník třetího státu překračující hranice není osobou vedenou v Schengenském informačním systému** jako osoba, které má být odepřen vstup.
- **Státní příslušník třetího státu není považován za hrozbu pro veřejný pořádek, vnitřní bezpečnost, veřejné zdraví nebo mezinárodní vztahy** kteréhokoliv z členských států, zejména není osobou, jíž má být podle vnitrostátních databází členských států odepřen vstup ze stejných důvodů.⁷⁴

⁷² Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni.

⁷³ Důležité zmínit, že pouze členské státy, které jsou plně zapojené do schengenské spolupráce mohou vydávat dlouhodobá víza.

⁷⁴ Viz. čl. 6 odst. 1 Schengenského hraničního kodexu.

Za počátek vstupu státního příslušníka třetí země se považuje první den pobytu na území členských států. Obdobně je tomu tak i u výstupu, za který se považuje poslední den strávený na území členských států.⁷⁵ Příslušník pohraniční stráže může po překračující osobě chtít pouze příslušný seznam podkladů, které jsou specifikovány v příloze nařízení a slouží tak ke zdůvodnění účelu a podmínek cesty příslušníka třetího státu a jeho zajištění dostatečných prostředků pro obživu pro předpokládaný pobyt tak i na jeho návrat nebo průjezd.⁷⁶ Prostředky na obživu se určují dle referenčních částek, které jsou členské státy povinny oznámit Komisi. Posuzování dostatečných prostředků pro obživu může příslušník třetího státu demonstrovat na základě hotovosti, cestovních šeků a kreditních kartách, které má v právoplatném držení. Prokázat dostatečné prostředky pro obživu může dotčená osoba také sponzorským prohlášením, pokud to vnitrostátní právní úprava dovoluje nebo pokud bude osoba pobývat u hostitele, který se za její zaručí v souladu s vnitrostátními právními předpisy.⁷⁷

Pokud příslušník třetího státu nenaplní všechny požadavky k překročení vnějších hranic je držitelem platného povolení k pobytu nebo dlouhodobého víza, které mu umožňuje vstup na území dotčeného členského státu, jenž mu tento doklad vydal, je oprávněn překračovat hranice ostatních členských států za účelem průjezdu s cílem dopravení se do téhož dotčeného členského státu. V případě, že příslušník třetího státu je uveden ve vnitrostátním seznamu osob členského státu, nacházejícího se v jeho cestě, kterým je vstup odepřen, pak osoba nemůže libovolně překračovat vnitřní hranice za účelem dosažení cílového členského státu.

⁷⁵ Viz. čl. 6 odst. 2 Schengenského hraničního kodexu.

⁷⁶ Viz. čl. 6 odst. 3 Schengenského hraničního kodexu + Příloha I. Schengenského hraničního kodexu.

⁷⁷ Viz. čl. 6 odst. 4 Schengenského hraničního kodexu.

Další možností, jak se příslušník třetího státu může legálně dostat do Schengenu je, že je mu povolen vstup na území členského státu prostřednictvím víza, které je uděleno přímo na hranicích. Této mimořádnosti mohou využít státní příslušníci třetích zemí, kteří splňují všechny podmínky ke vstupu s výjimkou platného víza.

Pakliže příslušník třetího státu nespĺňuje, byť jen jednu z podmínek stanovených pro vstup, může mu být umožněn vstup na území jednoho z členských států, a to buď z humanitárních důvodů, z důvodu národního zájmu anebo vzhledem ke svým mezinárodním závazkům. Pokud se jedná o osobu, vedenou v Schengenském informačním systému z bezpečnostního důvodu, pak je dotčený členský stát, který tutéž osobu opravňuje ke vstupu na své území, povinen uvědomit ostatní členské státy o provedení tohoto povolení.⁷⁸

⁷⁸ Viz. čl. 6 odst. 5 Schengenského hraničního kodexu.

5. Problémy fungování Schengenského hraničního kodexu v období pandemie se zaměřením na Evropskou unii

Krise způsobená koronavirem představuje nyní pandemii, která se rozšířila po celém světě. Moderní styl života, globalizace a mezinárodní pohyb lidí vytváří viru ideální podmínky pro jeho rozšíření přes hranice států. Jako nejvíce zasažený sektor, na který je vyvíjený tlak jsou zdravotnictví jednotlivých členských států, neboť právě tyto instituce pocítují intenzitu šíření viru. Z toho důvodu je nutno korigovat šíření viru tak, aby nedošlo k zahlcení zdravotnického systému žádného členského státu, a to lze provádět dočasným omezením cest, jež nejsou nezbytně nutné.⁷⁹ Schengenský hraniční kodex předpokládá určité mimořádné události, které mohou nastat a má na ně odpověď ve smyslu právních předpisů zakomponovaných v tomto nařízení. Jednotlivé členské státy tak získávají jistý atribut samostatnosti, a to zejména ve smyslu dočasného znovuzavedení ochrany vnitřních hranic nebo posílení ochrany hranic.⁸⁰ Co se konkrétně pandemie týče, je třeba zohlednit také práva jednotlivých členských států a jejich vnitrostátních právních řádů. Ve vztahu k České republice je zejména brát v potaz ústavní zákon o bezpečnosti České republiky⁸¹, podle kterého se vyhláší určité krizové stavy, jejichž další koordinace řeší krizový zákon⁸² a zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy.⁸³

⁷⁹ SDĚLENÍ KOMISE: COVID-19: dočasné omezení cest, jež nejsou nezbytně nutné, do EU. *EUR-Lex* [online]. Brusel: Publications Office, 2020 [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0115>

⁸⁰ Ochrana vnitřních hranic může být znovu zavedena pouze v krajních případech a v souladu se články 27, 28 a 29. Při znovuzavedení ochrany hranic je také potřeba zohlednit kritéria vymezená ve člancích 26 a 30 Schengenského hraničního kodexu.

⁸¹ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.

⁸² Zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon.

⁸³ Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů.

Už z definice slova pandemie⁸⁴ lze usoudit, že jako o mimořádnou událost, která může nastat, se jedná o situaci ohrožující celkové fungování Schengenského prostoru bez kontrol na vnitřních hranicích. Schengenským hraničním kodexem je definována „hrozba pro veřejné zdraví“ každá nemoc s epidemickým potenciálem, jak je také vymezeno v Mezinárodním řádu Světové zdravotnické organizace a jiné infekční nemoci nebo nakažlivé parazitické nemoci.⁸⁵ Bezpochyby lze považovat za důležité výše uvedené sdělení Komise týkající se šíření viru prostřednictvím zejména cestování a stylu globalizovaného světa, na které bude v dalších podkapitolách odkazováno.

5.1. Posílení ochrany vnějších hranic Schengenu

Sama Komise prohlásila, že vnější hranice Evropské unie musí fungovat jako bezpečnostní pásmo pro všechny členské státy Schengenského prostoru, jelikož se jedná o společný zájem a zároveň společnou odpovědnost. Proto jakékoliv opatření musí být uplatňováno na všech vnějších hranicích Evropské unie. Pokud by bylo přijato dočasné omezení cestování, pak by bylo účinné pouze tehdy, když by bylo aplikováno současně a jednotným způsobem všemi členskými státy. Z toho soudím a zároveň souhlasím s výrokem Komise, která uvádí, že nekoordinované cestovní omezení ze strany členských států pro jejich části vnějších hranic budou neúčinná. Z praxe ovšem víme, že spousta států se uchýlilo k omezení šíření viru po svém a začalo zavádět ochranu vnitřních hranic v podobě zavedení hraničních kontrol, která se v praxi jevila pouze jako dočasné řešení. V tomto případě by tento typ opatření nemusel být vůbec aplikován, nýbrž osoba by již prošla koordinovanou a posílenou kontrolou zdravotního stavu na vnějších hranicích.

⁸⁴ Podle zdravotnické organizace WHO (=Světová zdravotnická organizace) je pandemie vlastně epidemie velkého rozsahu, která zasahuje celé kontinenty.
<https://www.who.int/bulletin/volumes/89/7/11-088815.pdf>

⁸⁵ Viz. čl. 2 odst. 21 Schengenského hraničního kodexu.

Dále Komise zmínila dočasné omezení cest do Evropské unie, jež nejsou nezbytně nutná. Toto opatření se vztahovalo na všechny cesty, které směřovaly do Evropské unie nebo členských států Schengenu z třetích zemí. Aby toto opatření fungovalo, musejí být vymezeny opravdu pouze na výjimky nezbytně nutné účely. Výhody obsažené právě v těchto výjimkách požívali primárně občané Unie a jejich rodinní příslušníci, tedy vztahovaly se na státy Schengenu a státy přidružené k Schengenu ve smyslu Islandu, Lichtenštejnska Norska a Švýcarska. Tyto osoby byly oprávněny cestovat, ale to pouze a výhradně za účelem návratu do jejich domovů. Stejného práva požívali také příslušníci třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty nějakého členského státu a osoby, které jsou držiteli vnitrostátních dlouhodobých víz nebo jiných vnitrostátních povolení pro pobyt.

Další skupinou osob, na které se omezení nemělo vztahovat jsou cestující osoby uskutečňující nezbytnou funkci či potřebu, mezi které lze zařadit zdravotnický personál, příhraniční pracovníky, pracovníky v dopravě v nezbytném rozsahu, diplomatů a zaměstnanců mezinárodních organizací, příslušníků ozbrojených sil a pracovníků, poskytujících humanitární pomoc při výkonu jejich práce, osob, cestujících z naléhavých rodinných důvodů a osob, které potřebují mezinárodní ochranu nebo z jiných humanitárních důvodů. Opatření by mělo být zavedeno a uplatňováno po dobu 30 dnů, jehož prodloužení by mělo být posouzeno v závislosti na dalším vývoji.⁸⁶

⁸⁶ SDĚLENÍ KOMISE: COVID-19: dočasné omezení cest, jež nejsou nezbytně nutné, do EU. *EUR-Lex* [online]. Brusel: Publications Office, 2020 [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0115>.

5.2. Evropský cestovní certifikát COVID-19

Cestování po Evropské unii je pomocí certifikátu významně znesnadněno, a to samé platí pro kontroly, jelikož mimo standartní hraniční kontroly na vnějších hranicích prováděné podle Schengenského hraničního kodexu je nutností v dnešní době kontrolovat i tzv. evropský cestovní certifikát COVID-19 při cestování v rámci Unie.⁸⁷ Na druhou stranu je třeba také uvést, že právě díky vymezení okruhu podmínek pro cestování, které EU COVID certifikát nabízí, je možno téměř po dvou letech znovu obnovit turistický ruch v Evropě. Opatření, pro naplnění své plné funkčnosti, musí být zavedeno současně avšak členské státy mohou disponovat odlišnými podmínkami, co se týče používání EU COVID certifikátu, jejichž volnost není ovšem absolutní, nýbrž regulována na podobnost podmínek a standartní dobu stanovenými Unií.⁸⁸

Osoba, disponující EU COVID certifikátem by neměla být jakkoliv jinak omezena v cestování, to znamená, že by na ní neměla být uvalena karanténa nebo by neměla mít povinnost splňovat podmínky negativního testu na COVID-19 ať už opouští kterýkoliv stát v rámci Unie a nejedná-li se o opatření, která jsou nezbytná a přiměřená pro ochranu veřejného zdraví. Dále osoby, které nejsou držiteli EU COVID certifikátu, by měly mít možnost provedení testu, jak před odjezdem, tak při příjezdu, který by jim umožnil vycestovat. V případě cesty ze zvláště postiženého území, může být po cestujících požadována karanténa či domácí izolace za účelem zabránění šíření viru. Pro posouzení je speciálně zřízen ukazatel, který hodnotí jednotlivé členské státy na základě jejich aktuální situace a následně je jim přidělena barva. Barvy určují aktuální stav pandemie ve členském státě a zároveň určují podmínky ke vstupu: zelená – nízké riziko, oranžová – střední riziko, červená – vysoké riziko nebo tmavě červená – velmi vysoké riziko.⁸⁹

⁸⁷ Dále v textu pouze EU COVID.

⁸⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/953, o rámci pro vydávání, ověřování a uznávání interoperabilních certifikátů o očkování, o testu a o zotavení v souvislosti s onemocněním COVID-19 (digitální certifikát EU COVID) za účelem usnadnění volného pohybu během pandemie COVID-19.

⁸⁹ Seznam zemí podle míry rizika nákazy. *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, Aktualizováno 2022 [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/seznam-zemi-podle-miry-rizika-nakazy/>

Certifikát EU COVID může být jak v papírové, tak i digitální formě předloženo na hranicích zejména díky tomu, že jde primárně o QR kód, kterým je vybaven. Doklad EU COVID je v podstatě ukazatel, že osoba již byla očkovaná proti covidu-19, obdržela negativní výsledek testu na covid-19 nebo již covid-19 prodělala, vydávaný členským státem, ve kterém tyto úkony byly provedeny nebo nemoc prodělána. Obdržet certifikát EU COVID tedy mohou všichni občané Unie a jejich rodinní příslušníci ale také i příslušníci třetích států legálně pobývajících v zemích Unie nebo majících bydliště na území těchto států. Mezi osoby, které mohou získat EU COVID certifikát lze zařadit také příslušníky třetích států, které byly Evropskou unií akceptovány na základě principu rovnocennosti. To znamená, že certifikát vydaný jednou z těchto 33 akceptovaných zemí, je zároveň platný i na území jakéhokoliv unijního členského státu.

5.3. Znovuotevírání hranic členských států v období během a po pandemické situaci

K efektivnímu obnovení cestovního ruchu a celkového fungování pohybu po Evropské unii během pandemie je třeba ucelit pravidla k překračování vnitřních hranic jednotlivých členských států a zejména také transparentnost těchto informací. Za tímto účelem byla vytvořena Platforma s názvem „Re-open EU“, která poskytuje informace o cestovních a zdravotních opatření a uplatňuje tak právo na volný pohyb zároveň s informacemi o aktuálním dění v daném členském státě.⁹⁰ Stěžejním dokladem je EU COVID pas, který umožňuje splnění těchto specifických podmínek pro vstup, avšak dle doporučených opatření související s onemocněním COVID-19 je zde zohledněn primárně status dotčené osoby, zejména na místech, kde úroveň výskytu viru není tak vysoká. Tedy zásadní k vpuštění dotčené osoby by měl být status daného cestujícího, nikoliv očkování, test či zotavení v souvislosti s onemocněním COVID-19 platně doložený EU COVID pasem.⁹¹

⁹⁰ Re-open EU. *Evropská unie* [online]. © European Union, 2020 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://reopen.europa.eu/cs>

⁹¹ COVID-19: Rada přijala revidované doporučení o opatřeních ovlivňujících volný pohyb, která jsou založena na individuální situaci osob, a nikoli již na regionu původu. *Rada Evropské unie* [online]. Rada EU: © Evropská unie, 2022 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/01/25/covid-19-council-adopts-new-person-based-recommendation-on-free-movement-restrictions/>

5.4. Problematika fungování Schengenského hraničního kodexu za uplatňování opatření

Jako první je třeba zmínit, že při zavádění jednotlivých opatření od posilování kontrol na vnějších hranic či dočasného znovuzavádění kontrol na vnitřních hranicích jednotlivých členských států, je nutností ze stran členských států včasného informování institucím Evropské unie, které zde nelze jednoznačně potvrdit, že bylo dodržováno. Už samotné opatření dočasného znovuzavedení kontrol na vnitřních, jehož aplikace a důvod zavedení je zakotven v Schengenském hraničním kodexu, bylo uplatňováno na základě rozhodnutí členského státu. Zde vzniká problém u určení smyslu zavedení, jelikož Schengenský hraniční kodex ve článku 25 vymezuje pouze tyto důvody: závažná hrozba pro veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost, ovšem veřejné zdraví jako důvod pro znovuzavedení kontrol na vnitřních hranicích se neuvádí. Pokud se jedná o vnější hranice, pak odmítnutí vstupu osoby z důvodu ohrožení veřejného zdraví v Schengenském hraničním kodexu zakotveno je. Dále je důležité poukázat na závažné dopady při uplatňování těchto opatření za účelem omezení šíření viru, týkající se občanů a podniků, včetně odvětví cestovního ruchu a sezónních zaměstnání. Došlo k porušení jednoho z důvodů, proč byl Schengenský hraniční kodex vytvořen, a to odstranění překážek na silničních hraničních přechodech na vnitřních hranicích a zároveň tak odstranění kolon. Z toho vyplývá, že osoby překračující vnitřní hranice byly podrobeny nepřiměřeně dlouhým čekacím dobám při překračování vnitřních hranic a mnohdy bez adekvátních hygienických zařízení. Během pandemie docházelo mimo jiné také ke špatné informovanosti o aktuálních platných opatření, které se promítalo do problematiky překračování hranic.⁹²

⁹² Usnesení Evropského parlamentu ze dne 19. června 2020 o situaci v schengenském prostoru po rozšíření onemocnění COVID-19. *Evropský parlament* [online]. Brusel, 2020 [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0175_CS.html

Jako reakci na pandemii a nedokonalost unijních předpisů, upravujících tuto problematiku ve vztahu zejména k Schengenskému hraničnímu kodexu, Komise navrhla aktualizaci určitých právních předpisů. Téměř veškeré změny se týkají posílení správy Schengenského prostoru. Členským státům to přinese příznivější možnost reagovat na nově objevující se výzvy ať už na vnitřních nebo vnějších hranicích. Co se konkrétně týče krize v oblasti veřejného zdraví, nová pravidla zavedou zlepšení koordinace na úrovni Evropské unie a společné efektivnější nástroje vycházející ze zkušeností získaných v souvislosti s pandemií COVID-19. Mezi nejvýznamnější změny by se měl také zařadit nový schengenský ochranný mechanismus⁹³, který má za úkol umožnit neprodlenou společnou reakci na vnitřních hranicích při případné hrozbě ohrožující většinu členských států. Na základě těchto nových pravidel by mělo být umožněno Radě neprodleně přijmout opatření dočasného cestovního omezení, pokud by se jednalo o závažnou hrozbu ohrožení veřejného zdraví.⁹⁴ Mělo by dojít také k rozšíření podmínek u znovuzavádění kontrol na vnitřních hranicích, kde dotčený členský stát musí vyhodnotit více podmínek, než doposud bylo za účelem ponechání dočasného znovuzavedení kontrol na vnitřních hranic jako prvek poslední instance.⁹⁵

⁹³ Nový schengenský ochranný mechanismus by měl doplňovat a být ukotven v části Schengenského hraničního kodexu, kde se nachází stávající mechanismus pro řešení nedostatků na vnějších hranicích. (čl.21 Schengenského hraničního kodexu).

⁹⁴ Schengen: nová pravidla pro zvýšení odolnosti prostoru bez kontrol na vnitřních hranicích. *Evropská komise* [online]. Zastoupení v Česku, 2021 [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: https://czechia.representation.ec.europa.eu/schengen-nova-pravidla-pro-zvyseni-odolnosti-prostoru-bez-kontrol-na-vnitrnich-hranicich-2021-12-14_cs

⁹⁵ Jedná se o tyto podmínky: vhodnost znovuzavedení a jejich pravděpodobný dopad (již zakotveno), dopad na příhraniční regiony, možnost či nemožnost nahrazení vhodným alternativním opatřením.

Závěr

Cílem práce je zmapování Schengenského hraničního kodexu a jeho následný rozbor, jak jsem již v úvodu uvedl. Propojení historického vzniku schengenského modelu a současného Schengenského hraničního kodexu a jeho kontinuálního vývoje se zdá velice logický, veškeré kroky se zdají být promyšlené a nikterak uspěchané. Jednotlivé kapitoly, popisující danou problematiku, reflektují fungování daných teoreticky napsaných jednotlivých částí Schengenského hraničního kodexu. Dále jsem se snažil od „prázdných“ teoretických výroků oprostit a demonstrovat je tak do funkčního použití v praxi. Jednoduché rozdělení osob, překračujících hranice, na dva statusy může být pro spoustu lidí velice přínosné, jelikož problematika je složitá a formulace v mnohém na první pohled nejasná. Podle statusu osoby lze okamžitě vyhodnotit procesní dopady Schengenského hraničního kodexu neboli zda požíváme volného pohybu nebo za jakých podmínek tohoto privilegia dosáhneme.

Moderní globalizovaný svět s sebou může přinést nečekané hrozby, které nám dokáží narušit funkčnost celého systému, jak se již ukázalo během pandemie viru COVID-19. Schengenský hraniční kodex určitým způsobem tuto problematiku řeší, konkrétně v případě pandemie umožňuje přijmout dočasná opatření jako je například dočasné omezení cestování na cesty do Evropské unie, jež nejsou nezbytně nutné. Pandemie byla pro Schengenský prostor jednou z nejtěžších krizových situací, jakým kdy Evropská unie čelila. Lze říci, že unijní předpisy nebyly zcela dokonale připravené na řešení konkrétních krizových situací, a to se také ukázalo v praxi Schengenského hraničního kodexu. Uplatňovaná opatření byla často přijímána již za plně rozběhnuté pandemické situace a často se tak stávala neefektivní či nedostatečně koordinovaná po celém území Schengenu. Evropská unie si tak může z této krizové situace, jež postihla bezmála celý svět, odnést velice cenné zkušenosti a inovace, které později může implementovat do unijních předpisů a použít jako precedent pro další případné hrozby v oblasti ohrožení veřejného zdraví v globálním měřítku.

Seznam použité literatury

Monografie

Siman, M., Slašťan, M. Právo Eúropskej únie. Bratislava: EUROIURIS, 2012, s.329–331.

PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-889-5., s. 226-227.

PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-889-5., s.91.

VLÁČIL, Jiří. Překračování vnitřních a vnějších hranic Schengenu. *Správní právo* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016, **2016**(6), 40 [cit. 2022-02-10] s. 332. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/vlacic-plne-zneni-pdf>.

Časopisecké články

PIKNA, B. Schengenský hraniční kodex, *Bezpečnostní teorie a praxe*, 3/2006

Zákonná úprava a IAŘ

Dohoda mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích ze dne 14. června 1985.

Úmluva podepsaná dne 19. června 1990 mezi Belgickým královstvím, Spolkovou republikou Německo, Francouzskou republikou, Lucemburským velkovévodstvím a Nizozemským královstvím k provedení dohody podepsané dne 14. června 1985 o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích.

Listina základních práv Evropské unie, Hlava V. čl.45

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (dále jen Schengenský hraniční kodex). + příloha VII. + příloha I.

Rozhodnutí Rady 2004/512/ES ze dne 8. června 2004 o zřízení Vízového informačního systému (VIS)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II).

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2226, kterým se zřizuje Systém vstupu/výstupu (EES).

Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni.

Nařízení Rady (EU) č.1053/2013 ze dne 7. října 2013 o vytvoření hodnotícího a monitorovacího mechanismu k ověření uplatňování schengenského acquis a o zrušení rozhodnutí výkonného výboru ze dne 16. září 1998, kterým se zřizuje Stálý výbor pro hodnocení a provádění Schengenu.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/953, o rámci pro vydávání, ověřování a uznávání interoperabilních certifikátů o očkování, o testu a o zotavení v souvislosti s onemocněním COVID-19 (digitální certifikát EU COVID) za účelem usnadnění volného pohybu během pandemie COVID-19.

SDEU – případ Politi, 43/71

SDEU – spojené věci C-188/10 a C189/10 Melki a další.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků (někdy se jedná o rodinné příslušníky občana Unie, kteří pocházejí ze třetího státu) svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.

Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 20,21,67,77

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.

Zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon.

Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých zákonů

zákon č. 439/2006 Sb., o civilním letectví, Ust. § 85

zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců

Webové stránky a elektronické zdroje

BICANOVÁ, Jitka. Některé otázky související s Schengenským informačním systémem. *Epravo.cz* [online]. Praha: © EPRAVO.CZ, 2022 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nektere-otazky-souvisejici-s-schengenskym-informacnim-systemem-77161.html>

BUX, Udo. Prameny a působnost práva Evropské unie. *Evropský parlament: Fakta a čísla o Evropské unii* [online]. 2021 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/6/prameny-a-pusobnost-prava-evropske-unie>

Brexit and the Schengen visa: what changes? *Europ Assistance Schengen* [online]. Paris, France: Europ Assistance Holding, 2020 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://schengen.europ-assistance.com/en/brexit-and-schengen-visa-what-changes>

COVID-19: Rada přijala revidované doporučení o opatřeních ovlivňujících volný pohyb, která jsou založena na individuální situaci osob, a nikoli již na regionu původu. *Rada Evropské unie* [online]. Rada EU: © Evropská unie, 2022 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press->

releases/2022/01/25/covid-19-council-adopts-new-person-based-recommendation-on-free-movement-restrictions/

CHMELÍČKOVÁ, Nataša. Schengen. MUNI IS: Fakta a čísla o Evropské unii [online]. Brno, 2021 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/law/podzim2010/MV705K/um/Prednaska_Schengen_Nata_sa_Chmelickova_.txt

MACHOTKOVÁ, Šárka. Co je Schengen. *Euroskop.cz* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/encyklopedie-eu/interaktivni-mapy-eu/schengen/co-je-schengen/>

MACHOTKOVÁ, Šárka. Schengenský slovníček. *Euroskop.cz* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2005–2022 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/180/sekce/schengensky-slovnicek/>

Podle zdravotnické organizace WHO (=Světová zdravotnická organizace) je pandemie vlastně epidemie velkého rozsahu, která zasahuje celé kontinenty. <https://www.who.int/bulletin/volumes/89/7/11-088815.pdf>

Pravidla o překračování hranic EU [online]. Publications Office, 2017 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/LSU/?uri=celex:32016R0399>

Re-open EU. *Evropská unie* [online]. © European Union, 2020 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://reopen.europa.eu/cs>

SDĚLENÍ KOMISE: COVID-19: dočasné omezení cest, jež nejsou nezbytně nutné, do EU. *EUR-Lex* [online]. Brusel: Publications Office, 2020 [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0115>

Seznam zemí podle míry rizika nákazy. *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, Aktualizováno 2022 [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/seznam-zemi-podle-miry-rizika-nakazy/>

Schengenská spolupráce. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2021 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/schengenska-spoluprace-schengenska-spoluprace.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

Schengen: nová pravidla pro zvýšení odolnosti prostoru bez kontrol na vnitřních hranicích. *Evropská komise* [online]. Zastoupení v Česku, 2021 [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: https://czechia.representation.ec.europa.eu/schengen-nova-pravidla-pro-zvyseni-odolnosti-prostoru-bez-kontrol-na-vnitrnich-hranicich-2021-12-14_cs

Schengen: rozšíření evropského prostoru bez vnitřních hranic. *Evropský parlament: Zpravodajství* [online]. Praha, 2018, 26.02. [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/security/20180216STO98008/schengen-rozsireni-evropskeho-prostoru-bez-vnitrnich-hranic>

Schengenská spolupráce. *Celní správa České republiky* [online]. Praha, 2020 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/evropska-unie/schengenska-dohoda/Stranky/schengenska-spoluprace.aspx>

Teroristické útoky v Paříži v roce 2015 a další spáchané na území členských států, donutily Unii posílit vnější hranice. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/strengthening-external-borders/>

TOMÁŠEK, Michal. Schengen asi zkomplikuje cestování po britských ostrovech. *České noviny* [online]. Copyright ČTK, 2007 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/schengen-asi-zkomplikuje-cestovani-po-britskych-ostrovech/287735>

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 19. června 2020 o situaci v schengenském prostoru po rozšíření onemocnění COVID-19. *Evropský parlament* [online]. Brusel, 2020 [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0175_CS.html

Vydání dlouhodobých víz se řídí vnitrostátními právními předpisy nebo implementovanými směrnicemi Evropské unie do vnitrostátního právního řádu,

konkrétně ve vztahu s Českou republikou se jedná o zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/legalni-migrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Seznam příloh

Tabulka 1: Státy zapojené v schengenské spolupráci Zdroj: Autor podle CHMELÍČKOVÁ, Nataša. Schengen. MUNI IS: Fakta a čísla o Evropské unii [online]. Brno, 2021 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/law/podzim2010/MV705K/um/Prednaska_Schengen_Nata_sa_Chmelickova.txt